

İHRACATTA VERGİ İADESİ

İSTANBUL

ARALIK-1974

(Yayın No: TÜSİAD-T/74.12.8)

## İÇİNDEKİLER

|   | <u>Paragraf No.</u> |
|---|---------------------|
| Özet ve Sonuç   | 1                   |
| BÖLÜM I   |                     |
| - İhracattaki Genel Gelişme   | 15                  |
| - Teşvik Uygulamasının Etkisi   | 17                  |
| - Sabit Fiyatlarla İhracat Artışı ve Toplam İhracat İçinde İadeye Tabi İhracatın Payı | 20                  |
| - Vergi İadesinden Yararlanan İhracattaki Artış                                       | 21                  |
| - Gelişme Endeksinde Vergi İadesinden Yararlanan                                      | 22                  |
| - İhracatta Önemli Artış Görülmektedir.   | 24                  |
| - Hangi Sektörlerde Vergi İadesi  | 25                  |
| - Belli Sektörlerde Teşvikin Etkisi   | 26                  |
| - Bir Karşılaştırma   | 27                  |
| - İhracatta Vergi İadesinin Maliyeti ve Kazandırdıkları                               | 27                  |
| BÖLÜM II  |                     |
| - Neden Vergi İadesi  | 30                  |
| - "İhracatı Teşvik", Eski Bir Konu  | 34                  |
| - 261 Sayılı Kanun  | 37                  |
| - 261 Sayılı Kanun Çerçevesinde İlk Uygulama  | 38                  |
| - 10 Ağustos 1970 Devalüasyon ile Birlikte Getirilen Yeni Sistem                      | 43                  |
| - Geçici ve Kesin Vergi İadesi  | 44                  |

## ÖZET VE SONUÇ

1. 27 Haziran 1963 tarihinde kabul edilen 261 sayılı "İhracatı Geliştirmek Amacı ile Vergilerle İlgili Olarak Hükümetçe Alınacak Tedbirlere Dair Kanun" , mamullerimizin maliyetlerini dünya fiyatlarıyla rekabet edebilir seviyeye getirmek, böylece ihraç gücü kazandırmak amacıyla bunların ihraç fiyatlarındaki (vergi, resim, harç ve benzer tesirler icra eden sair mükellefiyetler) toplamını (vergi yükünü) bertaraf etmek için Bakanlar Kuruluna vergi iadesi yapma yetkisi tanımıştır.
2. Bu uygulamanın bir amacı da uzun vadede ihracatımızın bünyesini değiştirerek mamul ihracatının toplam ihracat içindeki payını artırmaktır.
3. Bakanlar Kurulu bu yetkiye dayalı olarak hangi ihraç ürünlerinde ne miktarda (vergi yükü) olduğunu hesaplatmakta ve bu yük ürünlerin ihracatının gerçekleştirilmesi halinde ihracatı yapana iade edilmektedir.
4. İhraç konusu bir ürünün maliyetini şu vergiler etkilemektedir:

### A. Vasıtalı Vergiler

- a. Dahilde Alınanlar
  1. İstihsal vergisi
  2. Şeker istihsal vergisi
- b. İthalde Alınanlar
  1. Gümrük vergisi
  2. İstihsal vergisi
- c. Hizmet Vergileri
  1. Banka ve sigorta muameleleri vergisi
  2. Nakliyat vergisi
  3. PTT hizmetleri vergisi

### B. Vasitasız Vergiler

1. Ücretlerden alınan gelir vergisi

### C. Resimler, Harçlar ve Belediye Hisseleri

- a. Resimler
  1. İthal beyannamelerinden alınan damga resmi
  2. Damga resmi ve damga vergisi
  3. Tuzdan alınan tekel resmi
  4. İspirto ve ispirtolu içkiler inhisar resmi
  5. Çaydan alınan tekel resmi
  6. Tütün ve mamullerinden alınan tekel resmi

./..

b. Harçlar

1. Harçlar kanununa göre alınan harçlar

c. Belediye Hissesi

1. İthal sırasında gümrük vergisinin % 15'i nisbetinde alınan Belediye hissesi.

5. Yukarıda sayılan (vergi yükü) ürünlerde fiyatın dış rekabet olanağını ortadan kaldıracak kadar büyük ise, Devlet bu vergilerden vazgeçerek ürün ihracını sağlamaktadır.
6. Milletlerarası malî ve ekonomik kuruluşlar ihracata sübvansiyon verilmesine, farklı kur uygulamasına karşı çıkmakta bu kuruluşlara üye ülkelerin hemen tamamında ihracatta vergi iadesine ilişkin uygulama bulunduğundan makûl ölçülerde ihracatta vergi iadesine müsamaha göstermektedir.
7. İhracatta vergi iadesinin gerçek (vergi yükü) ne inhisar edebilmesi için Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları grubuncu mallar itibariyle maliyetler hesaplanmış, daha sonra mallar vergi yükleri itibariyle gruplandırılarak kat'i vergi iade listeleri hazırlanmıştır.
8. Bu çalışmalara alt sektörler ve imalât grupları itibariyle yurt için üretim, iç talep, ithalâtın ve ihracatın gerçekleşme ve ileriye doğru tahmine dayalı projeksiyonları geliştirilmiş ve sektörlerdeki ihracat potansiyeli dikkate alınmıştır.
9. Çalışma sonuçlarına göre bazı imalât gruplarında vergi iadesinde teşvik unsurunu dikkate alarak bu mamullere ihracat gücü kazandırılmasına önem verilmiştir.
10. Halen % 5, % 10, % 15, % 25, % 35 oranında vergi iadesi uygulamasına imkân verecek şekilde belli ihracat ürünleri 5 grupta toplanmıştır.
11. Takvim yılı itibariyle listelerde yer alan mamullerden 1.600.000 \$'ın üzerinde ihracatı gerçekleştirenler yukarıdaki orandaki vergi iadesinden yararlanabilmekte bu miktara ulaşmayanlar % 10 noksanı ile % 5, % 10, % 15 ve % 25 oranlarında iade alabilmektedirler.
12. Bu uygulama bir yanda ihracat şirketlerinin teşkilatlanması ve gelişmesini, öte yanda daha büyük hacimlerde ihracatın gerçekleştirilmesini teşvik amacıyla getirilmiş bir tedbirdir.

13. 1964-1973 yılları arasında:

|  |          |              |
|--|----------|--------------|
| i ) Toplam ihracat   | 71.710.3 | milyon lira, |
| ii ) Vergi iadesinden Yararlanan ihracat                         | 16.700.2 | " "          |
| iii ) Yapılan Vergi İadesi                                       | 2.806    | " "          |
| iv ) Toplam ihracatta vergi iadesinden yararlanan ihracatın payı | % 23,29  |              |
| v ) Vergi iadesinin toplam ihracata oranı                        | % 3,91   |              |
| vi ) Vergi iadesinin yararlanan ihracata oranı                   | % 16,80  | dir.         |

Başka bir deyişle, 10 yıl boyunca devlet, ihraç konusu ürünlerden daha önce alınmış bulunan 2 milyar 2.806 milyon TL. vergiyi iade etmiştir.

14. Teşvikin olumlu sonuçları araştırmanın ilgili bölümlerinde tablo ve grafikler ile gösterilerek açıklanmaktadır. Bunlar şu şekilde özetlenebilir.

- i ) Vergi iadesi, maliyet üzerindeki olumlu etkisi nedeniyle özellikle sanayi ürünlerine dış pazarlarda rekabet olanağı sağlamaktadır. Belli sınıflı mamullerinde mevcut maliyet koşullarında vergi iadesi uygulaması ile mevcut teşvik olmadan ihracatı gerçekleştirmek ve sürdürmek imkânsızdır.
- ii ) Vergi iadesi oranlarına göre malların gruplaştırılmasında uygulanan teşvik politikası ihracatın yapısında tedrici bir değişikliğe imkân vermektedir, sanayi ürünleri ihracatı daha hızlı bir gelişme göstermektedir.
- iii ) Belli büyüklüğün üzerinde ihracat gerçekleştirenlere sağlanan ek teşvik ihracatta örgütlenmeyi ve büyük hacimlerde ihracatı mümkün kılmaktadır.

Böylece düzenli ihracat ortamının gerçekleşmesi dış pazarlarda ihracatçıların pazar oranını geliştirme ve pazarlık olanaklarına kavuşmaları teşvik edilmektedir.

BÖLÜM I  
İHRACATTA VERGİ İADESİ UYGULAMASI

İhracattaki Genel Gelişme

15. İhracattaki vergi iadesinin uygulandığı 1964-1973 yılları arasında cari fiyatlarla ihracat değeri % 221 oranında bir artış göstermiştir. İhracat değerleri (Tablo 1) de ana sektörler itibariyle verilmektedir.
16. Bu dönem içinde sanayi ürünleri ihracatının payı giderek artmış ve 1964 yılında % 18.6 olan bu oran 1973 yılında % 33.7 ye ulaşmıştır. Buna karşılık tarım ve hayvancılık ürünleri ihracatında belirli bir gerileme görülmektedir. Madencilik ürünleri ihracatının payı bu dönemde büyük farklılıklar göstermemiştir.

Teşvik Uygulamasının Etkisi

17. İhracatın değerindeki artış ve yapısındaki değişme, sanayileşme hızının artışı, dünya konjonktürü gibi nedenlerin yanı sıra, halen uygulanmakta olan teşvik araçlarının en önemlilerinden biri olan İhracatta Vergi İadesinin etkisine bağlanabilir. Toplam ihracat ileş, teşvik kapsamına giren ihracat ve vergi iadesi değerleri (Tablo 2)de verilmektedir.

TABLO 2  
TOPLAM İHRACAT, İADEYE TABİ İHRACAT VE  
VERGİ İADELERİ  
(1964-1973)

(cari fiyatlarla milyon TL)

| Yıllar | Toplam İhracat<br>(1) | İadeye Tabi<br>İhracat<br>(2) | Vergi<br>İadesi<br>(3) | % Pay<br>(2)/(1) |
|--------|-----------------------|-------------------------------|------------------------|------------------|
| 1964   | 3.696.9               | 103.6                         | 12.1                   | 2.8              |
| 1965   | 4.173.6               | 303.4                         | 29.3                   | 7.3              |
| 1966   | 4.414.5               | 219.6                         | 27.5                   | 5.0              |
| 1967   | 4.701.0               | 250.3                         | 24.8                   | 5.3              |
| 1968   | 4.467.7               | 247.7                         | 57.8                   | 5.6              |
| 1969   | 4.831.5               | 1.426.5                       | 208.2                  | 30.0             |
| 1970   | 6.408.4               | 1.732.8                       | 289.5                  | 27.0             |
| 1971   | 9.090.0               | 1.824.8                       | 385.2                  | 20.0             |
| 1972   | 11.875.8              | 3.201.8                       | 717.7                  | 27.0             |
| 1973   | 18.050.9              | 7.389.7                       | 1.053.9                | 40.9             |

18. 1964 yılında 3.6 milyar lira olan ihracat 1973 yılında 18.0 milyar liraya yükselmiştir. İadeye tâbi ihracat ise aynı dönemde 103 milyon liradan 7.3 milyar liraya çıkmıştır. 1973 yılında iadeye tâbi ihracatın, toplam ihracat içindeki payı % 40.9'dur. (Tablo 2) Toplam ve iadeye tâbi ihracatın gelişmesi ise (Şekil 1)de verilmektedir.
19. Toplam ihracat içindeki iadeye tâbi ihracatın payının on yıl içinde % 2.8 den % 40.9 a çıkması ihracatımızın yapısında, teşviki öngörülen ürün türleri itibariyle meydana gelen değişikliğin göstergesi olarak kabul edilebilir. Her ne kadar vergi iadesi konusu ihraç ürünleri kapsamında genişleme olmakta ise de, bu değişiklikler adı geçen göstergenin değerini ortadan kaldıracak hacimde olmamıştır.

Sabit Fiyatlarla İhracat Artışı ve Toplam İhracat İçinde İadeye Tâbi İhracatın Payı

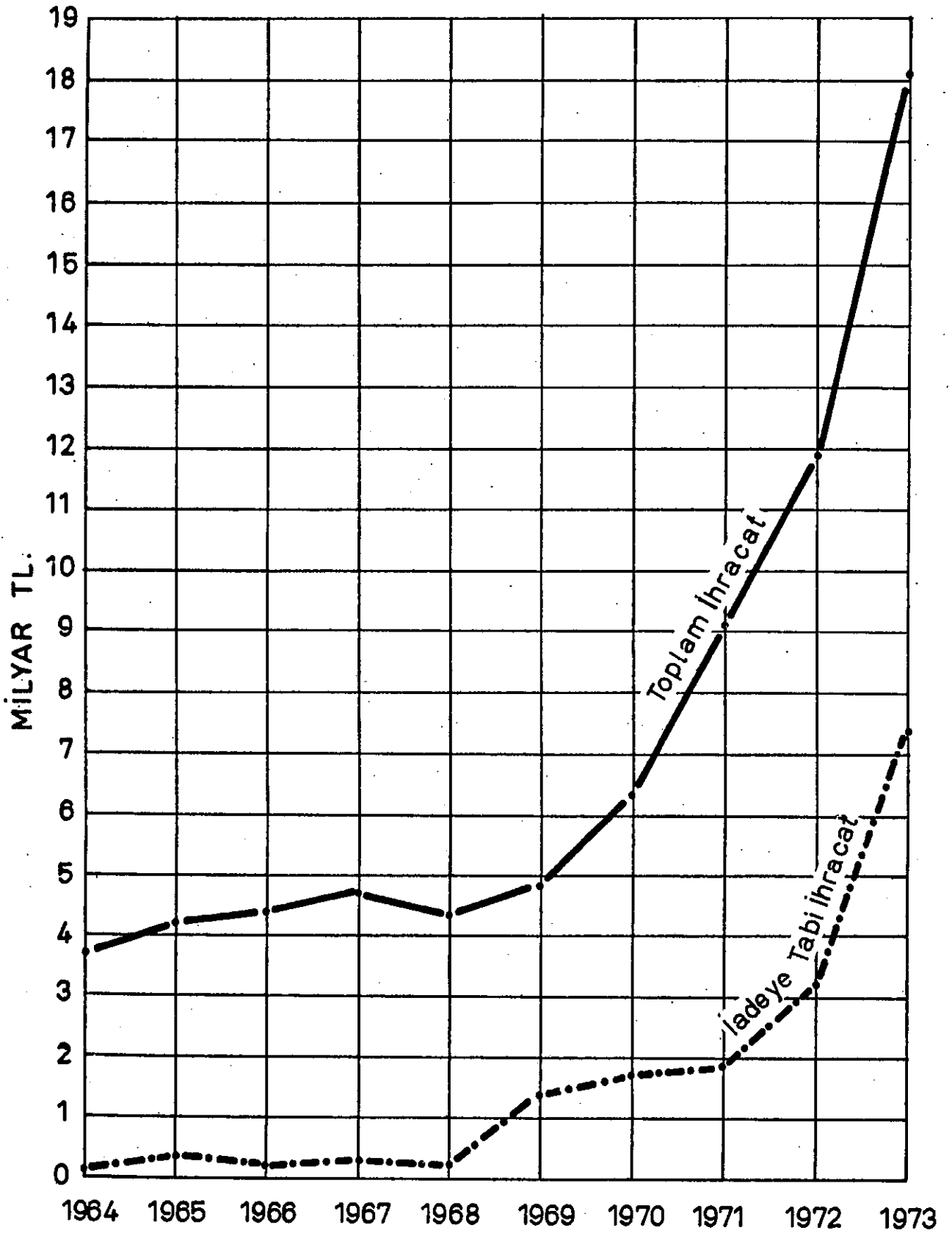
20. Fiyat artışlarının, ihracatın değerini yükseltici etkilerini ayıklayabilmek için (1967=100 itibariyle) ihracat fiyat endeksi kullanılarak 1967 sabit fiyatlarına dönüştürülmüş ve neticeler (Tablo 3)de gösterilmiştir. Bu yıllık dönemde sabit fiyatlarla toplam 52 milyar TL. ihracat yapılmıştır. Toplam ihracatın yaklaşık % 20 si vergi iadesine tâbi ürünlerdir.

TABLO 3  
TOPLAM VE İADEYE TÂBİ İHRACAT  
(1964-1973)

| İhracat Fiyat Endeksi<br>(1967=100) | Toplam İhracat | (1967 Fiyatlarıyla Milyon TL) |                           |
|-------------------------------------|----------------|-------------------------------|---------------------------|
|                                     |                | İadeye Tâbi İhracat           | Vergi İadesi İzafi Değeri |
| 1964                                | 3.585.7        | 100.5                         | 11.7                      |
| 1965                                | 4.245.8        | 308.6                         | 29.8                      |
| 1966                                | 4.523.1        | 225.0                         | 28.2                      |
| 1967                                | 4.701.0        | 250.3                         | 24.8                      |
| 1968                                | 4.490.2        | 248.9                         | 58.1                      |
| 1969                                | 4.812.3        | 1.420.8                       | 207.4                     |
| 1970                                | 5.296.2        | 1.432.0                       | 239.3                     |
| 1971                                | 5.778.8        | 1.160.1                       | 244.9                     |
| 1972                                | 6.755.3        | 1.821.3                       | 408.2                     |
| 1973                                | 7.821.0        | 3.201.8                       | 456.6                     |
| TOPLAM                              | 52.000.4       | 10.160.3                      | 1.709.0                   |

./..

# TOPLAM İHRACAT VE İADEYE TABİ İHRACAT 1964 - 1973





Vergi İadesinden Yararlanan İhracattaki Artış

21. Toplam ihracat içinde vergi iadesine tabi ihracat ve vergi iadesi değerlerinin yıllara göre cari ve sabit fiyatlarla artış oranları ilginçtir. 1964-1973 artış oranları iadeye tabi ihracat için cari fiyatlarla % 7032.9 ve sabit fiyatlarla % 3085.9 olmuştur. Buna karşılık toplam ihracattaki artış sırasıyla % 388.2 ve % 218.1 ve vergi iadesinde artış cari fiyatlarla % 8610.0 ve sabit fiyatlarla % 3802.6 olmuştur. (Tablo 4)

TABLO 4

TOPLAM VE TEŞVİKE TABİ  
İHRACATTAKİ ARTIŞLAR  
(1965-1973)

(% olarak)

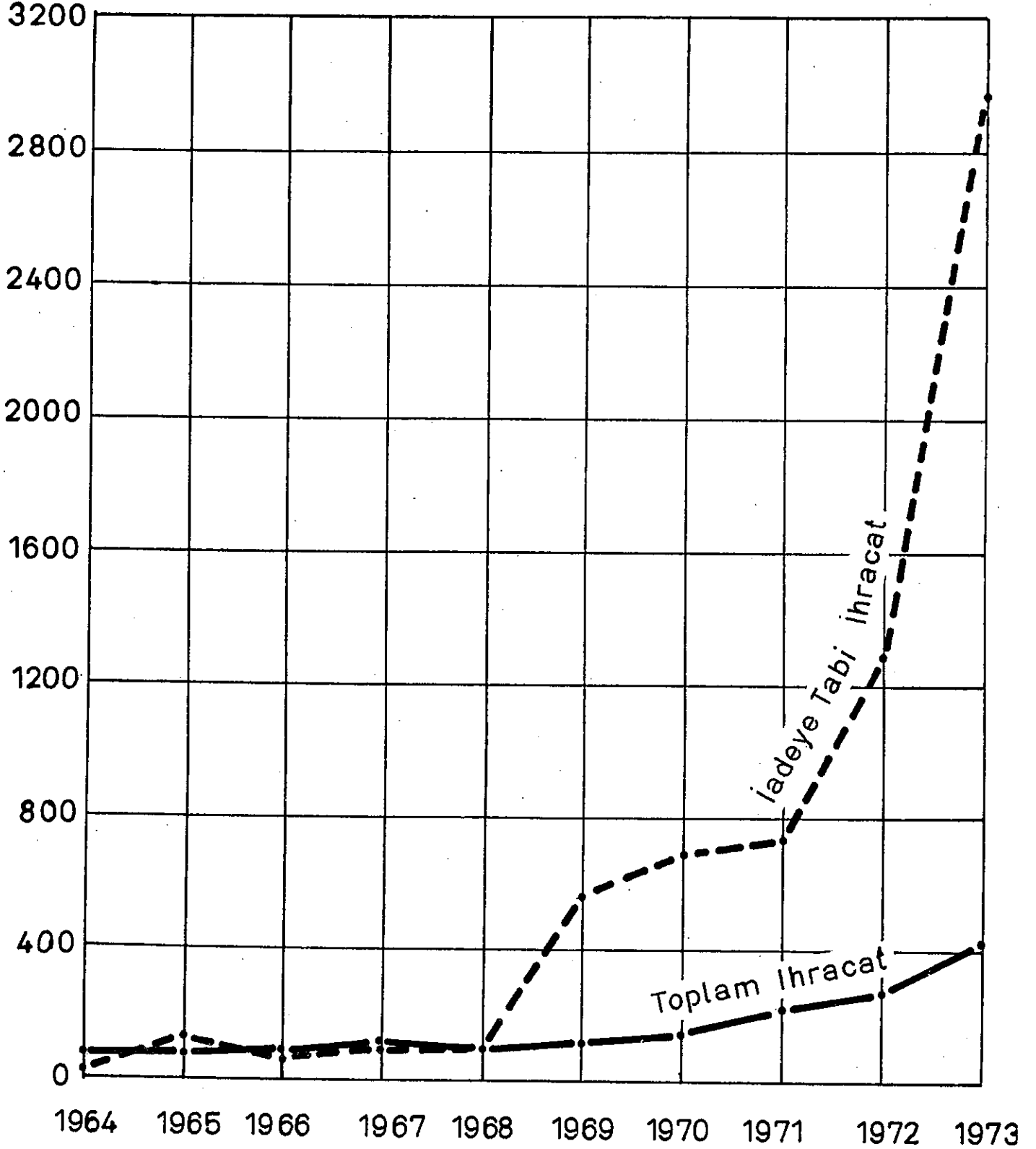
| Yıllar    | Toplam İhracat |                | İadeye Tabi İh. |             | Vergi İadesi |             |
|-----------|----------------|----------------|-----------------|-------------|--------------|-------------|
|           | Cari Fiyat     | Fi.Sabit Fiyat | Cari Fiyat      | Sabit Fiyat | Cari Fiyat   | Sabit Fiyat |
| 1965      | 12.9           | 18.4           | 192.9           | 307.9       | 141.8        | 154.7       |
| 1966      | 5.8            | 6.5            | - 27.6          | - 27.1      | - 6.0        | - 5.4       |
| 1967      | 6.5            | 3.9            | 13.9            | 11.2        | - 9.7        | -12.1       |
| 1968      | - 5.0          | - 4.5          | - 1.0           | - 0.6       | 122.6        | 256.9       |
| 1969      | 8.1            | 7.2            | 475.8           | 470.8       | 259.8        | 134.3       |
| 1970      | 32.6           | 10.0           | 21.4            | 0.8         | 39.0         | 15.4        |
| 1971      | 41.8           | 9.1            | 5.3             | 19.0        | 33.0         | 2.4         |
| 1972      | 30.6           | 16.9           | 73.7            | 60.0        | 86.3         | 66.7        |
| 1973      | 52.0           | 15.8           | 30.8            | 75.8        | 46.8         | 11.9        |
| 1964-1973 | 388.2          | 218.1          | 7032.9          | 3085.8      | 8610.0       | 3802.6      |

Gelişme Endeksinde Vergi İadesinden Yararlanan İhracatta Önemli Artış Görülmektedir.

22. İhracat gelişme endeksinde toplam ihracat artışı içinde iadeye tabi ihracatın gösterdiği büyük yükselme dikkati çekmektedir. (Tablo 5)

ŞEKİL 2

TOPLAM İHRACAT VE İADEYE TABİ  
İHRACATIN GELİŞME ENDEKSLERİ  
(1968=100)



TABLO 5

İHRACATIN GELİŞME ENDEKSLERİ  
(1968=100)

(Cari fiyatlarla)

| Yıllar | Toplam İhracat | İmalat San. İhracatı | İadeye Tabi İhracat | Vergi İadesi |
|--------|----------------|----------------------|---------------------|--------------|
| 1964   | 82.7           |                      | 41.8                | 20.9         |
| 1965   | 93.4           | 127.3                | 122.4               | 50.5         |
| 1966   | 98.8           | 124.3                | 88.6                | 47.5         |
| 1967   | 105.2          | 114.2                | 101.0               | 43.0         |
| 1968   | 100.0          | 100.0                | 100.0               | 100.0        |
| 1969   | 109.1          | 136.4                | 575.8               | 359.8        |
| 1970   | 143.4          | 176.0                | 699.5               | 479.4        |
| 1971   | 203.4          | 306.6                | 736.5               | 653.2        |
| 1972   | 265.8          | 492.6                | 1.292.4             | 1.225.0      |
| 1973   | 404.0          | 923.2                | 2.983.3             | 1.823.3      |

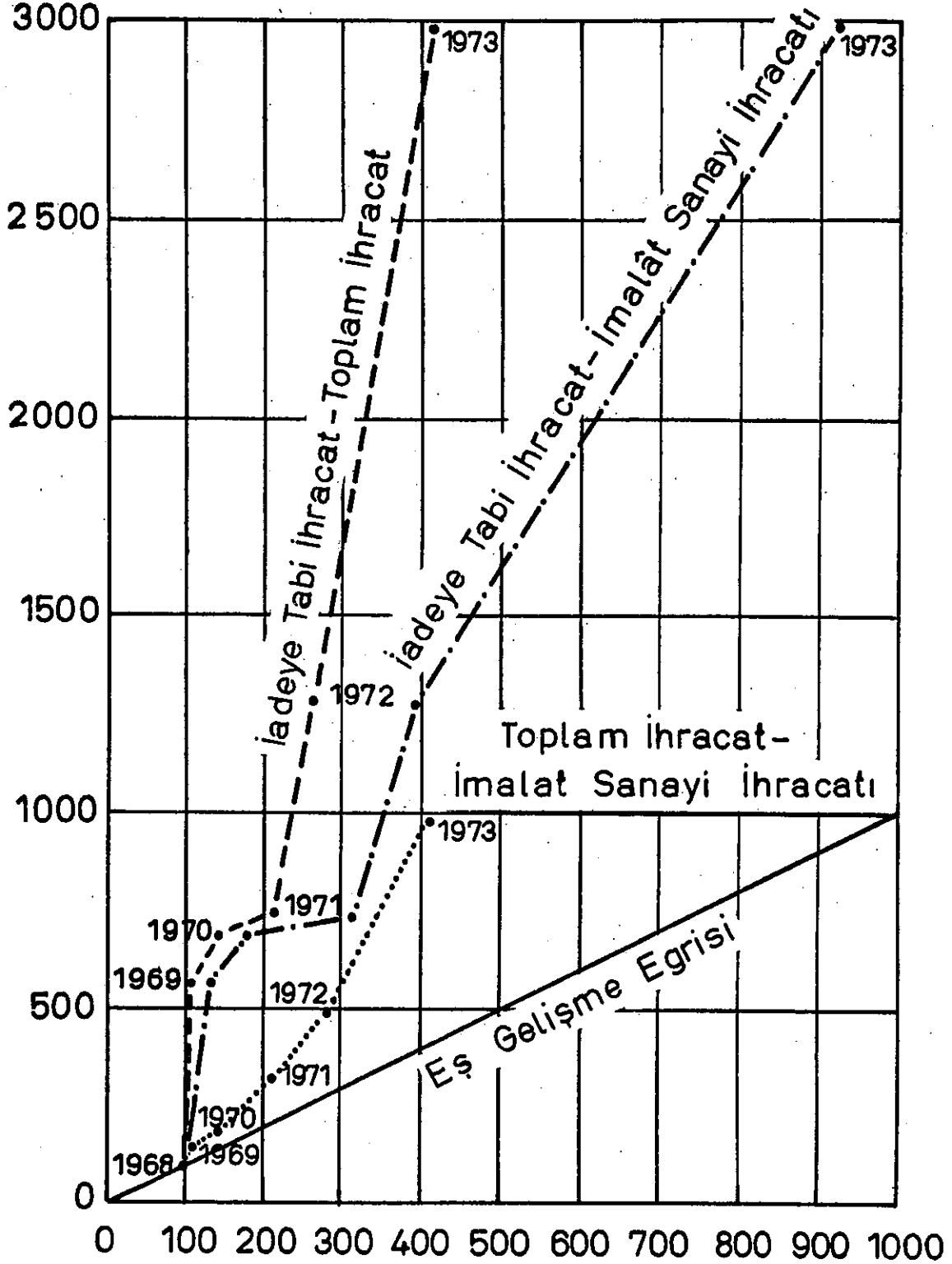
23. Toplam iadeye tabi ihracatın gelişme endeksleri (Şekil 2) de gösterilmektedir. (Şekil 3) Toplam İhracat ve İadeye Tabi İhracat, İmalât Sanayii İhracatı ve İadeye Tabi İhracat İmalât Sanayii İhracatı ve Toplam İhracatın gelişme endekslerinin karşılıklı mukayeselerini vermektedir. 1964-1967 döneminde eş gelişme eğrisinin etrafında yığılan bu eğriler, şekilde görüldüğü gibi 1969-1973 döneminde önemli sağlamalar göstermektedir. İadeye tabi ihracat kapsamında önemli bir yer tutan imalât sanayii ihracatının, toplam ihracat endeksinden farklılaşması iadeye tabi ihracatın etkilerinin bir göstergesi olmaktadır. Gerçekten de, ihracatta vergi iadesi uygulanan kapsamı 1969 yılında genişletilmiştir.

Hangi Sektörlerde Vergi İadesi

24. İhracatta vergi iadesi uygulaması kapsamına giren ürünlerin temel alt sektörler itibariyle dağılımı (Tablo 6) da verilmiştir. İhracatta toplam vergi iadesinden 1973 yılında tüketim malları sanayileri % 46.3, ara malları sanayileri % 50.4, yatırım malları sanayileri % 3.3 oranında pay almıştır.

./..

# TOPLAM SANAYİ VE İADEYE TABİ İHRACATIN GELİŞMESİ



TABLO 6

İHRACATTA VERGİ İADESİNDEN  
YARARLANAN İHRACAT

(Milyon FL.)

|               | 1969         | 1970         | 1971         | 1972         | 1973           |
|---------------|--------------|--------------|--------------|--------------|----------------|
| Tüketim       |              |              |              |              |                |
| Malları       | 536.9        | 60.7         | 485.5        | 50.5         | 671.3          |
| Sanayiileri   |              |              | 45.9         | 42.7         | 2.008.1        |
| Ara Malları   | 334.7        | 37.9         | 456.4        | 47.4         | 746.1          |
| Sanayiileri   |              |              | 51.0         | 54.2         | 2.187.5        |
| Yatırım       |              |              |              |              |                |
| Malları       | 12.5         | 1.4          | 20.1         | 2.1          | 44.8           |
| Sanayiileri   |              |              | 3.1          | 3.1          | 143.8          |
| <b>TOPLAM</b> | <b>884.1</b> | <b>100.0</b> | <b>962.0</b> | <b>100.0</b> | <b>2.710.9</b> |
|               |              |              |              |              | <b>100.0</b>   |
|               |              |              |              |              | <b>4.339.4</b> |
|               |              |              |              |              | <b>100</b>     |



## Belli Sektörlerde Teşvikin Etkisi

25. İhracatta Vergi İadesinden yararlanan imalât sanayii sektörlerinin belli başlılarının ihracat değerleri (Tablo 7) de verilmiştir. 1964 yılında 22.6 milyon TL. olan dokuma sanayii ihracatı 1973 yılında 1.478 milyon TL. olmuştur. Gıda sanayii ihracatıda 34 milyon TL. dan 526.6 milyon TL.ya, deri-kösele işleme sanayii ihracatı 11.3 milyon liradan 563.0 milyon liraya yükselmiştir.

## Bir Karşılaştırma

26. 1964-1973 dönemi, (teşvik uygulamasının dar kapsamlı olduğu 1964-1968 yılları) ve (uygulamanın kapsamının genişletildiği 1969-1973 yılları) itibari ile alt döneme ayrılırsa, toplam ihracatın cari fiyatlarla bu iki dönem arasında % 50, iadeye tabi ihracatın da % 605 oranında arttığı görülür. Bu tip bir karşılaştırma (Tablo 8) de verilmiştir.

TABLO 8

### 1964-1973 ALT DÖNEMLERİ KARŞILAŞTIRILMASI

|  | (Milyon TL.) |          |          |         |
|--|--------------|----------|----------|---------|
|  | 1964-1968    | 1969/73  | 1964/73  | % Artı  |
|  | (1)          | (2)      | (3)      | (2)/(1) |
| <b>Cari Fiyatlarla (Milyon TL.)</b>      |              |          |          |         |
| Toplam İhracat                           | 21.543.9     | 50.256.8 | 71.800.7 | 133.3   |
| İadeye Tabi İhracat                      | 1.224.8      | 14.779.4 | 16.004.2 | 1106.7  |
| Vergi İadesi                             | 151.7        | 2.654.6  | 2.805.3  | 1649.9  |
| <b>Sabit Fiyatlarla (Milyon 1967 TL)</b> |              |          |          |         |
| Toplam İhracat                           | 21.545.8     | 30.463.6 | 52.009.4 | 41.3    |
| İadeye Tabi İhracat                      | 1.133.3      | 9.036.0  | 10.169.3 | 697.3   |
| Vergi İadesi                             | 152.6        | 1.166.4  | 1.709.0  | 926.5   |
| İadeye Tabi İhracat/<br>Toplam İhracat   | 5.2          | 29.4     | 22.3     | 465.3   |
| Vergi İadesi/<br>İadeye Tabi İhracat     | 13.5         | 18.0     | 17.5     | 33.3    |

./..

## İhracatta Vergi İadesinin Maliyeti ve Kazandırdıkları

27. 1969-1973 döneminde yapılan vergi iadesi toplamı 1967 fiyatlarıyla 1.709 milyon lira olmuştur. İhracat değerlerini ve teşvikin maliyeti şöyle özetlenebilir.

|   |          |
|---|----------|
| i) Toplam İhracat   | 30.463.6 |
| ii) İfadeye Tabi İhracat  | 9.036.0  |
| iii) Normal Gelişme Varsayım<br>ile İfadeye Tabi Mallar<br>için Toplam İhracat Tah. | 1.584.0  |
| iv) Teşvikin sağladığı ek<br>İhracatın Döviz Kaynağı                                | 7.452.0  |
| v) Vergi İadesi<br>(Teşvikin Maliyeti)  | 1.166.4  |
| iv) iv - v  | 6.285.6  |

28. Ancak, vergi iadesi uygulamasının gerçek anlamda bir hazine sübvansiyonu değil, vergicilik uygulamasında oluşan bir "vergiden vazgeçme" şekli olduğunu belirtmekte yarar vardır. Bunun bir önemli kanıtı da, vergi iadesi oranlarının, söz konusu mamulün fiyatındaki gerçek vergi yükünün Maliye Bakanlığınca hesaplanması yoluyla saptanmasıdır.

29. İhracatta vergi iadesi uygulaması ile, ihracatta sağlanan artış yanında, ihracatın yapısında da önemli değişiklikler gerçekleşmiştir. Geleneksel tarım ürünleri ihracatının tüm ihracattaki payı 1964 yılında % 77 iken, 1973 yılında % 63'e düşmüş, sanayi ürünleri ihracatının payı % 18'den % 33'e yükselmiştir. Diğer önemli bir nokta da hızla değişen dünya konjonktürü karşısında yeni pazarlara yeni ürünlerle girilmesidir. Bunun yanında teşvik uygulamasının Türk müteşebbislerinin ihracat yeteneklerinin arttırılması bakımından da önemli yararlar olmuştur.



## BÖLÜM II

### "İHRACATTA VERGİ İADESİ" NEDİR?

#### Neden Vergi İadesi

30. Milli sanayiinin gelişmesi her şeyden önce sınai mamullere olan talebin gelişmesine bağlıdır. Yalnız yurt içi talebin, sanayiinin gelişmesine yeterli olamayacağı açıktır. Bu nedenle talepteki gelişmeyi sağlayabilmek için milli sınırları aşmak, dış piyasalarda pazarlar sağlamak ve bu suretle milli sanayi mamullerinin ihracını gerçekleştirmek zorunludur.
31. Bunu gerçekleştirmek için, her şeyden önce bu mamullerin maliyetlerinin dünya fiyatlarıyla rekabet edebilir bir seviyeye getirilebilmesi gerekmektedir.
32. Mamullerin maliyetlerini dünya fiyatlarıyla rekabet edebilir, seviyeye getirilmesinde değişik uygulamalardan yararlanılabilir. Örneğin sübvansiyon ödemeleri yapılabilir, farklı bir kur uygulamasına gidilebilir.
33. Ancak Milletlerarası mali ve ekonomik kuruluşlar zamanımızda ihracata verilen sübvansiyonları bir nevi para kıymeti düşürme davranışı, yabancı paralara çeşitli kur tatbiki mahiyetinde gördüklerinden ve dünya ticaretinde "dampinge" kadar varan gayrimesru rekabet hareketlerine engel olmayı prensip olarak benimsemiş bulduklarından, sübvansiyon belirtilerine karşı çok hassas davranmaktadırlar. Ancak, ihracatta ister sübvansiyon, isterse vergi iadesi olsun, miktarı alınan vergi ve resimleri aşmadığı sürece, bu tür teşvik tedbirleri hoşgörü ile karşılanmaktadır.

#### "İhracatı Teşvik", Eski Bir Konu

34. Planlı devreye girilmeden önce muhtelif mali mevzuatta, uygulaması etkili olmayan, çeşitli ihracat muaflik ve istisnaları ile vergi iadesi hükümleri mevcut idi.
35. Bunlar özellikle 6802, 6747 ve 4250 sayılı Kanunlardaki ihracat muaflikları, ile 6802, 6747 ve 3078 sayılı Kanunlardaki ihraç halinde uygulanacak, şarta bağlı vergi iadesi hükümlerdir.

../..

36. Söz konusu hükümler, çeşitli mali mevzuat içinde son derece dağınık irtibatsız ve yetersiz durum arzetymekte ve ihracat mamulünün maliyetindeki vergi yükünü bertaraf edici yeterli ve olumlu bir etki sağlayamamakta idi.

#### 261 Sayılı Kanun

37. Planlı dönemde bu konu üzerinde durulmuş sanayi mallarına yüklenen bir kısım vergi ve resimlerin ihracat aşamasında "rekabet" gücünü azalttıyı, bu vergi ve resimlerin geri verilmesiyle "dış pazarlarda rekabet etme" olanağının sağlanabileceği düşünülmüştür. Maliyetlerdeki vergi yükünü yeterli seviyede gidermenin ancak global bir vergi iadesiyle mümkün olabileceği sonucuna varılarak, 27 Haziran 1963 tarihinde kabul edilen 261 sayılı kanunla, mamullerimize ihracat gücü kazandırmak maksadıyla, bunların tevsik edilecek ihracat fiyatlarındaki vergi, harç, resim ve benzer tesirler icra eden sair mükellefiyetler toplamını (Vergi yükü) bertaraf etmek maksadıyla Bakanlar Kuruluna vergi iadesi yapma yetkisi tanınmıştır. Bu kanunun bir amacı da uzun vadede, ihracatımızın bünyesini değiştirerek sınai ürün ihracatının toplam ihracat içindeki payını arttırmaktır. Farklı bir kur uygulama olanağını yaratan ihracatta vergi iadesi sistemi, ihracatçıya mal bedeli dövizlerin karşılığında fazla Türk lirası ödenebilmesini mümkün kılmaktadır.

#### 261 Sayılı Kanun Cercevesinde İlk Uygulama

38. Bu Kanuna dayanılarak, 16 Aralık 1963 tarihli, 11582 sayılı Resim Gazetede yayınlanan 5 Aralık 1963 tarihli, 6/2453 sayılı karar ile ihracatta vergi iadesi uygulamasına ilişkin ilk esaslar getirilmiştir. Bu Kararnameye göre ihracat olunan bazı mamullere spesifik tarife esaslı üzerinden vergi iadesi uygulanmış ve bu sistemde malın ihracat tutarı yerine, birimi (adet, ton, metre vb.) üzerinden belli bir meblâğ, ihracatçılara, vergi iadesi olarak ödenmiştir. Ancak "Spesifik" bir temele dayanan bu uygulama, başarılı sonuç vermediğinden, 26 Mayıs 1964 tarihli, 11712 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan, 13 Mayıs 1964 tarihli, 6/3071 sayılı Karar ile "Ad Valorem" uygulamaya geçilmiştir.
39. 6/3071 sayılı Kararın uygulamayı ağırlaştırması, gerekli esnekliğe sahip olmaması yeni bir Karar hazırlanmasına yol açmıştır.

40. 11 Kasım 1967 tarihli, 6/8993 sayılı Karar ile uygulamada değişiklik yapılmıştır. Bu böylece sürüp gitmiş 10 Ağustos 1970 tarihinde, Türk Parası ile ilgili olarak alınan toplu tedbirlere gelinceye kadar, /vergi iadesi konusunda onaltı ihracatta

karar yayınlanmıştır.

41. İhracatta vergi iadesi mevzuatı, mamulü tanımlayıp, mamulün saptanması yoluna gitmiştir. 6/3071 sayılı Kararname ise bu saptanmanın, Ticaret, Maliye, Sanayi, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile Devlet Planlama Teşkilâtı, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi ve Türkiye Odalar Birliği'nin yetkili temsilcilerinden kurulan "İhracatta Vergi İadesi Komisyonu İYİK" tarafından yapılmasını öngörmüş olup, bu komisyon ayrıca, bir mamulün vergi iadesinden yararlanabilmesini teminen bu mamulün dış piyasalarda emsalleriyle rekabet gücünü de araştırmakla yükümlü kılınmıştır.

42. Kalkınma Planının Uygulanması Esaslarına dair 28.7.1967 gün ve 933 sayılı Kanun, kalkınma planı ve programlarına uygun olarak ihracatın teşviki ve döviz gelirlerinin arttırılması amacıyla, bazı tedbirler getirmiş ve bu tedbirlerin iyi bir şekilde yürütülmesini teminen de adı geçen Komisyonun görevleri 15.9.1967 günlü Başbakanlık genelgesi ile, Başbakanlığa bağlı olarak kurulan Yatırımları ve İhracatı Geliştirme ve Teşvik Bürosu'na devredilmiştir. Bu büro 14.5.1971 günlü Cumhurbaşkanlığı Onayı ile Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü adı altında Dış Ekonomik İlişkiler Bakanlığına, sonradan bu Bakanlığın kaldırılması üzerine 23.11.1971 günlü Cumhurbaşkanlığı Onayı ile, bu Genel Müdürlüğünün Yabancı Sermaye, İhracat, Yatırım Kotası ve Acil Kota Şubeleri yeniden ihdas olunan Ticaret Bakanlığına, Proje Değerlendirme, Yatırım ve Gümrük Şubeleri ise Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlanmış bulunmaktadır.

#### 10 Ağustos 1970 Devalüasyon ile Birlikte Getirilen Yeni Sistem

43. Muhtemel devalüasyonun ithalâta olan etkileri dikkate alınarak, operasyon nisbetinin değişik alternatiflerine göre vergi yüklerine olan etkileri hesaplanmış halen uygulanmakta olan vergi iadesi sistemini ve vergi iadesi oranlarını kapsayan 7/1115 sayılı karar devalüasyon kararı ile birlikte 10 Ağustos 1970 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. 26 Ağustos 1970 tarihli, 13591 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 15 Ağustos 1970 tarihli 7/1118 sayılı Karar, bugünkü uygulamanın temelini teşkil etmektedir.

## Gecici ve Kesin Vergi İadesi

44. Vergi iadesi uygulamasında Gecici ve Kesin vergi iadesi şeklinde ikili bir ayırım mevcuttur.
45. Gecici vergi iadesi genellikle bir avans niteliği taşımaktadır. Gecici vergi iadesi listesinde yer alan bir mamulün kesin vergi oranı saptanıp durumu bir Kararname ile duyurulmasından sonra, daha önce ihracatçıya ödenmiş bulunan gecici vergi iadesi miktarı kesin vergi miktarından noksan ise aradaki fark ihracatçıya ödenir. Gecici vergi iade miktarından fazla olması halinde ise aradaki farkın ihracatçı tarafından en geç 15 gün içinde Merkez Bankasına ödenmesi gerekir. Bu farkı ödemeyen ihracatçı hakkında "Amme Alacakları Tahsil Usulüne Dair" 6183 sayılı kanun uyarınca gereken işlem yapılmaktadır.
46. Bir mamulün, kesin vergi iade oranı saptanıp yayınlanmış olması veya gecici vergi iadesi listelerinde yer alması halinde Ticaret Bakanlığına başvurulması gerekmekte, ancak mamulün kesin vergi iade oranının saptanmaması veya gecici vergi iadesinden yararlanacak mamul listelerinde de yer almaması halinde ihracatçının "gecici iade formülleri" ile Ticaret Bakanlığı'na başvurması gerekmektedir.
47. Kalkınma Planı hedefleri ile mamulün özelliği yönünden yapılacak inceleme sonucunda söz konusu mamulün ihracatının teşvikine karar verilirse, bu mamulün yardımcı istihşal vergisine tabi olup olmadığı kıstası da gözönünde tutularak gecici vergi iadesinden yararlanacak "mamul" bir Tebliğ ile Resmi Gazete'de yayınlanır ve durum ilgili ihracatçıya da duyurulur. İade, Tebliğin yayın tarihinden başlayarak yapılır.
48. Gecici vergi iadesinden yararlanan mamuller, gerekli incelemeler sonucunda kesin vergi iadesi listeleri kapsamına alınmaktadır.
49. Hammaddesi gecici kabulle ithal edilen mamullerin vergi iadesi VI sayılı liste'de gösterilmiştir. Bu listede yer alan mamuller, Türkiye'de serbest döviz karşılığında gördürülen işçilik üzerinden vergi iadesine tabi tutulmaktadır.
50. Komple Tesislerin ve bunların bütünlük arzeden bir ünitesinin komple ihracı halinde nasıl bir iade yapılacağına dair yeni esaslar getirilmiş, her nevi gemi ihracı vergi iadesinin kapsamına alınmış, özelliği olan ihracattan yaş meyva ve sebze genel iade rejimine dahil edilmiş, ancak, yaş meyva ve çeşitlerinden birinden veya birkaçından bir takvim yılı içinde 1.000.000.-\$'ın üstünde ihracat yapanların vergi iadesinden faydalandırılması esası getirilmiştir.

51. Kararnameye göre gerek II, III, IV ve V sayılı listelerdeki mamuller için gerekse VII sayılı listede yer alan yaş meyva ve sebze için öngörülen 1.000.000.-ğ'lık haddin her takvim yılı (% 20 oranında) arttırılarak uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu had içinde bulunduğumuz yıl için 1.600.000 ğ'dir.
52. 1.000.000.-ğ'lık limitten başlayarak belli büyüklükte ihracat yapanlara daha yüksek oranda faiz farkı iadesinin amacı, küçük ve dağınık ihracatın, birleşmesini, yurt dışında büyük partiler halinde çıkararak rekabet olanaklarının kuvvetlendirilmesi, ihracat örgütlerinin kurulma ve gelişmelerinin teşvikidir.

TABLO 9  
İHRACATTA VERGİ İADESİ UYGULAMASI

\* 1000 TL.

|  | 1964             |              |                 |              | 1965             |              |                 |              |
|--|------------------|--------------|-----------------|--------------|------------------|--------------|-----------------|--------------|
|  | İhracat          | %            | Vergi İadesi    | %            | İhracat          | %            | Vergi İadesi    | %            |
| I. İMALAT SANAYİİ  | 103.601.7        | 100.0        | 12.117.1        | 100.0        | 303.450.1        | 100.0        | 29.309.6        | 100.0        |
| 1. Gıda Sanayii  | 33.985.2         | 32.8         | 1.887.8         | 15.6         | 151.614.8        | 50.0         | 6.195.4         | 21.1         |
| 2. İçki Sanayii  | -                | -            | -               | -            | 368.6            | 0.1          | 36.6            | 0.1          |
| 3. Dokuma-Giyim<br>Eşyası San.                           | 22.629.5         | 21.8         | 5.539.4         | 45.7         | 31.602.9         | 10.4         | 10.698.0        | 36.5         |
| 4. Orman Ürünleri<br>İşleme San.                         | 7.041.3          | 6.8          | 704.1           | 5.9          | 12.590.4         | 4.1          | 1.255.3         | 4.3          |
| 5. Kâğıt Sanayii   | -                | -            | -               | -            | 767.9            | 0.3          | 156.0           | 0.5          |
| 6. Deri-Kütsel<br>İşletme San.                           | 11.323.5         | 10.9         | 1.130.7         | 9.3          | 7.856.9          | 2.6          | 423.0           | 1.4          |
| 7. Kıyâ Sanayii  | 273.6            | 0.3          | 27.3            | 0.2          | 2.856.7          | 0.9          | 285.7           | 1.0          |
| 8. Cam Sanayii   | -                | -            | -               | -            | 15.623.1         | 5.1          | 1.358.8         | 4.6          |
| 9. Seramik San.  | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 10. Demir-Çelik San.                                     | -                | -            | -               | -            | 202.5            | 0.1          | 20.3            | 0.1          |
| 11. Demirden Başka<br>Metaller San.                      | 20.720.1         | 20.0         | 2.065.2         | 17.0         | 75.553.5         | 24.9         | 8.439.7         | 28.8         |
| 12. Madeni Eşya San.                                     | -                | -            | -               | -            | 118.7            | 0.1          | 11.8            | 0.1          |
| 13. Makina İmalât San.                                   | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 14. Elektrik Makina<br>ve Gereçleri San.                 | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 15. Elektronik San.                                      | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 16. Karayolu Taşıtları<br>İmalât San.                    | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 17. Demiryolu Taşıtları<br>İmalât Sanayii                | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 18. Çimento Sanayii                                      | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 19. Plastik İşleme San.                                  | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 20. Lastik Sanayii                                       | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 21. Tarım Makina ve<br>Gereçleri San.                    | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 22. Pişmiş Kilden ve<br>Çimentodan Gereç-<br>ler Sanayii | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 23. Petrol Ürünleri<br>Sanayii                           | 6.517.0          | 6.3          | 651.7           | 5.4          | -                | -            | -               | -            |
| 24. Yaş Meyva ve Sebze                                   | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 25. Muhtelif   | 1.115.5          | 1.1          | 111.1           | 0.9          | 4.294.0          | 1.4          | 429.0           | 1.5          |
| II. TURİZM   | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| III. TARIM   | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 1. Nebati Ürünleri<br>İşletme Sanayii                    | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| <b>T O P L A M</b>                                       | <b>103.601.7</b> | <b>100.0</b> | <b>12.117.4</b> | <b>100.0</b> | <b>303.450.1</b> | <b>100.0</b> | <b>29.309.6</b> | <b>100.0</b> |

TABLO 9 (devamı)  
İHRACATTA VERGİ İADESİ UYGULAMASI

1000 TL.

|  | 1 9 6 6          |              |                 |              | 1 9 6 7          |              |                 |              |
|--|------------------|--------------|-----------------|--------------|------------------|--------------|-----------------|--------------|
|  | İhracat          | %            | Vergi İadesi    | %            | İhracat          | %            | Vergi İadesi    | %            |
| I. İMALÂT SANAYİİ                                | 219.668.2        | 100.0        | 27.547.4        | 100.0        | 253.020.6        | 100.0        | 24.888.5        | 100.0        |
| 1. Gıda Sanayii                                  | 43.265.6         | 19.7         | 3.304.9         | 12.0         | 95.137.3         | 37.0         | 4.491.8         | 18.0         |
| 2. İçki Sanayii                                  | 2.302.6          | 1.0          | 230.3           | 0.8          | 5.310.4          | 2.0          | 282.5           | 1.1          |
| 3. Dokuma-Giyim Eşyası San.                      | 9.977.8          | 4.6          | 4.641.2         | 16.8         | 14.843.3         | 5.9          | 4.378.5         | 17.6         |
| 4. Orman Ürünleri İşletme San.                   | 43.406.5         | 19.8         | 3.330.3         | 12.0         | 22.073.3         | 8.7          | 1.588.9         | 6.4          |
| 5. Kâğıt Sanayii                                 | 4.517.3          | 2.1          | 1.062.0         | 3.8          | 2.575.2          | 1.0          | 1.234.5         | 5.0          |
| 6. Deri-Küçük İşletme San.                       | 772.4            | 0.1          | 58.6            | 0.2          | 420.0            | 0.1          | 21.0            | 0.1          |
| 7. Kimya Sanayii                                 | 2.686.3          | 1.2          | 239.1           | 0.8          | 2.791.0          | 1.1          | 399.2           | 1.6          |
| 8. Cam Sanayii                                   | 2.261.9          | 1.0          | 323.9           | 1.1          | 1.665.5          | 0.7          | 242.9           | 1.0          |
| 9. Seramik San.                                  | -                | -            | -               | -            | 1.9              | -            | -               | -            |
| 10. Demir-Çelik San.                             | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 11. Demirden Başka Metaller San.                 | 104.250.0        | 47.4         | 13.686.7        | 50.0         | 102.581.3        | 41.5         | 11.696.0        | 46.9         |
| 12. Madeni Eşya San.                             | 1.075.4          | 0.5          | 115.1           | 0.4          | 354.3            | 0.1          | 49.4            | 0.2          |
| 13. Makina İmalât San.                           | 52.9             | 0.1          | 11.6            | 0.1          | 144.8            | -            | 36.4            | 0.2          |
| 14. Elektrik Makina ve Gereçleri San.            | -                | -            | -               | -            | 345.6            | 0.1          | 51.8            | 0.2          |
| 15. Elektronik San.                              | -                | -            | -               | -            | 50.0             | -            | 7.5             | 0.1          |
| 16. Karayolu Taşıtları İmalât Sanayii            | -                | -            | -               | -            | 157.2            | -            | 23.5            | 0.1          |
| 17. Demiryolu Taşıtları İmalât Sanayii           | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 18. Çimento Sanayii                              | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 19. Plastik İşleme San.                          | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 20. Lastik Sanayii                               | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 21. Tarım Makina ve Gereçleri San.               | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 22. Pişmiş Kilden ve Çimentodan Gereçler Sanayii | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 23. Petrol Ürünleri Sanayii                      | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 24. Yağ meyva ve Sebze                           | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 25. Muhtelif                                     | 4.459.5          | 2.5          | 543.7           | 2.0          | 4.658.9          | 1.8          | 263.8           | 1.5          |
| II. TURİZM                                       | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| III. TARIM                                       | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| 1. Nebati Ürünleri İşleme Sanayii                | -                | -            | -               | -            | -                | -            | -               | -            |
| <b>T O P L A M</b>                               | <b>219.668.2</b> | <b>100.0</b> | <b>27.547.4</b> | <b>100.0</b> | <b>253.020.6</b> | <b>100.0</b> | <b>24.888.5</b> | <b>100.0</b> |

TABLO 9 (devamı)  
İHRACATTA VERGİ İADESİ UYGULAMASI

1000 TL.

|  | 19 6 8           |              |                 |              | 1 9 6 9            |              |                  |              |
|--|------------------|--------------|-----------------|--------------|--------------------|--------------|------------------|--------------|
|  | İhracat          | %            | Vergi İadesi    | %            | İhracat            | %            | Vergi İadesi     | %            |
| I. İMALAT SANAYİİ                                | 247.738.1        | 100.0        | 57.857.9        | 100.0        | 898.659.9          | 63.0         | 15.144.1         | 7.2          |
| 1. Gıda Sanayii                                  | 28.596.0         | 11.3         | 3.735.8         | 6.5          | 424.391.8          | 29.7         | 28.596.9         | 13.7         |
| 2. İçki Sanayii                                  | 2.149.0          | 0.9          | 363.6           | 0.9          | 7.354.8            | 0.5          | 1.100.1          | 0.5          |
| 3. Dokuma-Giyim Eşyası San.                      | 51.538.9         | 20.3         | 22.399.3        | 38.9         | 104.279.8          | 7.2          | 35.287.7         | 16.9         |
| 4. Orman Ürünleri İşletme San.                   | 10.180.6         | 4.0          | 1.042.8         | 2.0          | 19.528.5           | 1.3          | 2.722.5          | 1.3          |
| 5. Kâğıt Sanayii                                 | 4.828.2          | 1.9          | 2.574.1         | 4.5          | 5.591.9            | 0.4          | 3.682.1          | 1.8          |
| 6. Deri-Köşele İşletme San.                      | 1.325.3          | 0.5          | 546.6           | 0.9          | 5.885.4            | 0.4          | 1.366.3          | 0.6          |
| 7. Kimya Sanayii                                 | 45.232.6         | 17.9         | 10.594.0        | 18.2         | 172.241.8          | 11.2         | 42.356.3         | 20.3         |
| 8. Cam Sanayii                                   | 3.950.3          | 1.5          | 593.5           | 1.0          | 7.082.4            | 0.5          | 2.052.0          | 1.0          |
| 9. Seramik Sanayii                               | 480.6            | 0.2          | 68.7            | 0.2          | 605.0              | -            | 123.4            | 0.1          |
| 10. Demir-Çelik San.                             | 287.1            | 0.1          | 43.0            | 0.1          | 10.996.6           | 0.7          | 1.674.3          | 0.8          |
| 11. Demirden Başka Metaller San.                 | 95.440.0         | 37.7         | 14.400.2        | 24.8         | 114.033.2          | 8.1          | 23.932.8         | 11.5         |
| 12. Madeni Eşya San.                             | 412.3            | 0.2          | 82.8            | 0.2          | 6.500.6            | 0.5          | 2.224.3          | 1.1          |
| 13. Makina İmalât San.                           | 672.0            | 0.3          | 298.5           | 0.5          | 5.020.4            | 0.4          | 2.423.6          | 1.2          |
| 14. Elektrik Makina ve Gereçleri San.            | 647.6            | 0.3          | 133.7           | 0.4          | 371.5              | -            | 136.4            | 0.1          |
| 15. Elektronik San.                              | 94.0             | 0.1          | 154.6           | 0.4          | 293.3              | -            | 184.8            | 0.1          |
| 16. Karayolu Taşıtları İmalât Sanayii            | -                | -            | -               | -            | 398.4              | -            | 155.7            | 0.1          |
| 17. Demiryolu Taşıtları İmalât Sanayii           | -                | -            | -               | -            | -                  | -            | -                | -            |
| 18. Çimento Sanayii                              | 105.3            | 0.1          | 47.9            | 0.1          | 180.0              | -            | 82.0             | -            |
| 19. Plastik İşleme San.                          | -                | -            | -               | -            | -                  | -            | -                | -            |
| 20. Lastik Sanayii                               | -                | -            | -               | -            | 4.440.9            | 0.3          | 1.460.1          | 0.7          |
| 21. Tarım Makina ve Gereçleri San.               | -                | -            | -               | -            | -                  | -            | -                | -            |
| 22. Pişmiş Kilden ve Çimentodan Gereçler Sanayii | -                | -            | -               | -            | -                  | -            | -                | -            |
| 23. Petrol Ürünleri Sanayii                      | -                | -            | -               | -            | -                  | -            | -                | -            |
| 24. Yaş Meyva ve Sebze                           | -                | -            | -               | -            | -                  | -            | -                | -            |
| 25. Muhtelif                                     | 6.720.0          | 2.7          | 755.9           | 1.3          | 15.043.6           | 1.5          | 1.878.8          | 0.9          |
| II. TURİZM                                       | -                | -            | -               | -            | -                  | -            | -                | -            |
| III. TARIM                                       | -                | -            | -               | -            | 527.663.8          | 36.9         | 56.827.1         | 27.2         |
| 1. Nebati Ürünleri İşleme Sanayii                | -                | -            | -               | -            | 527.663.8          | 36.9         | 56.827.1         | 27.2         |
| <b>T O P L A M</b>                               | <b>247.738.1</b> | <b>100.0</b> | <b>57.857.9</b> | <b>100.0</b> | <b>1.426.323.7</b> | <b>100.0</b> | <b>208.268.1</b> | <b>100.0</b> |



TABLO 9 (devamı)

## İHRACATTA VERGİ İADESİ UYGULANMASI

1000 TL.

|  | 1970        |       |              |       | 1971        |       |              |       |
|--|-------------|-------|--------------|-------|-------------|-------|--------------|-------|
|  | İhracat     | %     | Vergi İadesi | %     | İhracat     | %     | Vergi İadesi | %     |
| I. İMALAT SANAYİİ                                | 1.627.883.3 | 93.9  | 277.543.0    | 95.9  | 1.760.297.7 | 96.8  | 378.042.7    | 98.0  |
| 1. Gıda Sanayii                                  | 918.655.4   | 52.9  | 96.391.2     | 33.3  | 482.882.2   | 24.0  | 72.697.3     | 18.8  |
| 2. İçki Sanayii                                  | 8.717.8     | 0.6   | 1.155.5      | 0.4   | 5.848.0     | 0.3   | 898.9        | 0.3   |
| 3. Dokuma-Giyim Eşyası San.                      | 210.114.9   | 12.1  | 56.660.8     | 19.5  | 451.873.5   | 22.7  | 96.962.7     | 25.1  |
| 4. Orman Ürünleri İşletme San.                   | 33.518.3    | 1.9   | 7.629.7      | 2.7   | 98.511.1    | 4.9   | 16.833.6     | 4.3   |
| 5. Kâğıt Sanayii                                 | 3.277.9     | 0.2   | 2.502.0      | 0.9   | 151.7       | 0.7   | 41.6         | -     |
| 6. Deri-Küseye İşletme San.                      | 39.123.8    | 2.2   | 9.962.3      | 3.4   | 141.226.9   | 7.2   | 37.335.2     | 9.7   |
| 7. Kimya Sanayii                                 | 149.798.7   | 8.7   | 45.708.9     | 15.8  | 135.112.8   | 6.8   | 42.905.1     | 11.3  |
| 8. Cam Sanayii                                   | 4.728.4     | 0.3   | 1.478.4      | 0.5   | 31.348.3    | 1.5   | 7.465.5      | 2.0   |
| 9. Seramik San.                                  | 513.0       | 0.1   | 114.5        | 0.1   | 451.1       | 0.1   | 86.0         | 0.1   |
| 10. Demir-Çelik San.                             | 522.6       | 0.1   | 152.3        | 0.1   | 4.600.7     | 0.2   | 1.149.2      | 0.3   |
| 11. Demirden Başka Metaller San.                 | 165.785.2   | 9.5   | 29.055.4     | 10.0  | 168.358.1   | 8.5   | 34.925.8     | 9.0   |
| 12. Madeni Eşya San.                             | 8.845.6     | 0.5   | 4.336.6      | 1.5   | 18.838.6    | 1.1   | 4.237.1      | 1.1   |
| 13. Makina İmalât San.                           | 8.961.7     | 0.5   | 4.531.8      | 1.5   | 11.413.2    | 0.5   | 3.609.3      | 0.9   |
| 14. Elektrik Makina ve Gereçleri San.            | 1.494.3     | 0.1   | 463.5        | 0.3   | 5.259.7     | 0.2   | 1.568.6      | 9.4   |
| 15. Elektronik San.                              | -           | -     | -            | -     | -           | -     | -            | -     |
| 16. Karayolu Taşıtları İmalât Sanayii            | 849.6       | 0.1   | 260.0        | 0.1   | 9.043.8     | 0.4   | 2.563.4      | 0.7   |
| 17. Demiryolu Taşıtları İmalât Sanayii           | -           | -     | -            | -     | -           | -     | -            | -     |
| 18. Çimento Sanayii                              | 36.816.8    | 2.1   | 9.542.2      | 3.2   | 131.687.3   | 6.7   | 45.171.1     | 0.3   |
| 19. Plastik İşletme San.                         | 13.0        | 0.1   | 3.2          | 0.1   | 882.3       | 0.1   | 231.3        | 0.2   |
| 20. Lastik Sanayii                               | 13.340.2    | 0.9   | 2.888.6      | 1.0   | 15.787.0    | 0.8   | 3.681.9      | 0.9   |
| 21. Tarım Makina ve Gereçleri San.               | -           | -     | -            | -     | 294.9       | 0.1   | 77.4         | 0.1   |
| 22. Pişmiş Kilden ve Çimentodan Gereçler Sanayii | -           | -     | -            | -     | 163.5       | 0.1   | 33.2         | 0.1   |
| 23. Petrol Ürünleri Sanayii                      | 12.267.6    | 0.8   | 1.576.8      | 0.5   | 17.844.9    | 0.9   | 2.832.7      | 0.7   |
| 24. Yaş Meyva ve Sebze                           | -           | -     | -            | -     | -           | -     | -            | -     |
| 25. Muhtelif                                     | 13.799.4    | 0.9   | 3.128.4      | 1.1   | 28.717.1    | 1.4   | 2.734.7      | 0.7   |
| II. TURİZM                                       | -           | -     | -            | -     | -           | -     | -            | -     |
| III. TARIM                                       | 105.000.0   | 6.0   | 12.058.4     | 4.1   | 64.511.3    | 3.2   | 7.234.4      | 2.0   |
| 1. Nebati Ürünleri İşleme Sanayii                | 105.000.0   | 6.0   | 12.058.4     | 4.1   | 64.511.3    | 3.2   | 7.234.4      | 2.0   |
| T O P L A M                                      | 1.732.883.3 | 100.0 | 289.601.5    | 100.0 | 1.824.809.0 | 100.0 | 385.277.1    | 100.0 |

TABLO 9 (devamı)

## İHRACATTA VERGİ İADESİ UYGULAMASI

1000 TL.

|  | 1972        |       |              |       | 1973        |       |              |       |
|--|-------------|-------|--------------|-------|-------------|-------|--------------|-------|
|  | İhracat     | %     | Vergi İadesi | %     | İhracat     | %     | Vergi İadesi | %     |
| I. İMALAT SANAYİİ                                | 2.840.460.0 | 88.7  | 694.756.2    | 97.2  | 4.637.416.7 | 62.8  | 90.237.0     | 84.1  |
| 1. Gıda Sanayii                                  | 359.250.4   | 11.2  | 70.506.7     | 10.1  | 526.647.0   | 7.1   | 99.335.4     | 9.    |
| 2. İçki Sanayii                                  | 3.261.8     | 0.1   | 528.7        | 0.5   | 3.735.2     | -     | 634.1        | -     |
| 3. Dokuma-Giyim Eşyası San.                      | 993.012.5   | 31.0  | 180.880.6    | 25.3  | 1.477.827.0 | 20.0  | 287.150.3    | 27    |
| 4. Orman Ürünleri İşletme San.                   | 91.198.2    | 2.8   | 14.507.0     | 2.0   | 128.852.3   | 1.7   | 18.368.1     | 1.    |
| 5. Kâğıt Sanayii                                 | -           | -     | 6.956.8      | 1.0   | 34.535.4    | 0.4   | 16.505.7     | 1.    |
| 6. Deri-Küçele İşletme San.                      | 326.108.0   | 10.0  | 83.392.5     | 11.5  | 536.059.9   | 7.5   | 124.266.8    | 11.   |
| 7. Kimya Sanayii                                 | 306.338.4   | 9.4   | 107.962.5    | 15.2  | 198.839.2   | 2.7   | 60.578.1     | 5.    |
| 8. Cam Sanayii                                   | 38.368.4    | 1.1   | 11.870.7     | 1.5   | 59.122.3    | 0.7   | 19.830.5     | 1.    |
| 9. Seramik Sanayii                               | 3.484.5     | 0.1   | 532.1        | -     | 6.371.4     | -     | 695.8        | -     |
| 10. Demir-Çelik San.                             | 10.042.3    | 0.3   | 2.438.3      | 0.3   | 28.532.2    | 0.4   | 6.036.1      | 0.    |
| 11. Demirden Başka Metaller San.                 | 214.580.5   | 6.5   | 57.610.6     | 8.1   | 266.225.2   | 3.6   | 64.017.3     | 6.    |
| 12. Madeni Eşya San.                             | 42.827.9    | 1.0   | 12.595.6     | 1.6   | 123.139.1   | 1.6   | 28.006.3     | 2.    |
| 13. Makina İmalat San.                           | 31.505.3    | 0.8   | 10.426.0     | 1.4   | 50.003.0    | 0.7   | 12.058.7     | 1.    |
| 14. Elektrik Makina ve Gereçleri San.            | 4.810.6     | 0.1   | 1.392.3      | 0.2   | 8.319.5     | 0.1   | 1.409.9      | 0.    |
| 15. Elektronik Sanayii                           | -           | -     | -            | -     | -           | -     | -            | -     |
| 16. Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii            | 6.326.1     | 0.2   | 1.821.6      | 0.3   | 12.406.3    | 0.1   | 3.426.0      | 0.    |
| 17. Demiryolu Taşıtları İmalat Sanayii           | -           | -     | -            | -     | -           | -     | -            | -     |
| 18. Çimento Sanayii                              | 198.620.9   | 4.2   | 78.565.4     | 11.0  | 208.746.0   | 2.8   | 66.081.3     | 6.    |
| 19. Plastik İşleme Sanayii                       | 2.687.0     | 0.1   | 777.0        | -     | 4.950.7     | 0.1   | 1.161.0      | 0.    |
| 20. Lastik Sanayii                               | 8.051.1     | 0.2   | 2.004.1      | 0.2   | 9.177.8     | 0.1   | 2.114.5      | 0.    |
| 21. Tarım Makina ve Gereçleri Sanayii            | 65.4        | -     | 19.6         | -     | 14.2        | 0.1   | 3.5          | 0.    |
| 22. Piyale Kilden ve Çimentodan Gereçler Sanayii | 1.228.2     | 0.1   | 307.0        | 0.1   | 5.621.4     | 0.1   | 1.250.6      | 0.    |
| 23. Petrol Ürünleri San.                         | 269.208.7   | 6.0   | 40.382.6     | 5.7   | 673.538.0   | 9.0   | 72.843.7     | 6.5   |
| 24. Yağ Meyva ve Sebze                           | 86.689.3    | 2.5   | 8.763.0      | 1.2   | 154.859.5   | 2.1   | 13.377.8     | 1.2   |
| 25. Muhtelif                                     | 3.297.2     | 0.1   | 494.5        | 0.1   | 42.893.2    | 0.6   | 3.217.7      | 0.2   |
| II. TURİZM                                       | 39.476.2    | 1.4   | 3.063.7      | 0.4   | 39.749.3    | 0.6   | 3.812.3      | 0.2   |
| III. TARIM                                       | 361.383.2   | 11.3  | 19.891.4     | 2.8   | 2.752.556.0 | 37.2  | 147.720.0    | 14.6  |
| 1. Nebati Ürünleri İşleme Sanayii                | 361.382.2   | 11.3  | 19.891.4     | 2.8   | 2.752.556.0 | 37.2  | 147.720.0    | 14.   |
| T O P L A M                                      | 3.201.843.5 | 100.0 | 717.711.4    | 100.0 | 7.389.722.0 | 100.0 | 1.053.902.7  | 100.0 |